

ZAŠTITA DJECE OD SEKSUALNOG ISKORIŠTAVANJA I ZLOSTAVLJANJA

Multidisciplinarni i međuagencijski odgovor prilagođen
djeci inspiriran Barnahus modelom

Gradimo Europu za
djecu i s djecom

www.coe.int/children

Translation co-funded
by the European Union

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Uvod

Više od 150 milijuna djece u državama članicama Vijeća Europe ima pravo uživati cijeli niz ljudskih prava zaštićenih Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravima djeteta, Europskom konvencijom o ljudskim pravima i drugim međunarodnim i europskim instrumentima o ljudskim pravima. Vijeće Europe aktivno se bavi iskorjenjivanjem svih oblika nasilja nad djecom. Naš rad na paneuropskoj razini podupire značajnu obvezu svjetskih vođa da prekinu zlostavljanje, iskorištavanje, trgovinu i sve oblike nasilja i zlostavljanja djece do 2030. u okviru Ciljeva održivog razvoja UN-a. „Život bez nasilja“ jedno je od ključnih prioritetnih područja Strategije Vijeća Europe za prava djeteta (2016. – 2021.).

Konvencija Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (Lanzarote konvencija) najambiciozniji je i najopsežniji pravni instrument o zaštiti djece od seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja do sada. Naglasak na multidisciplinarnoj i međuagencijskoj suradnji prilagođenoj djeci tema je koja se provlači cijelom Konvencijom, uključujući one koje pokrivaju koordinaciju (članak 10.); istrage (članci 30., 31. i 34.); razgovore s djetetom (članak 35.); mjere zaštite i pomoć žrtvama (članci 11., 14. i 31.).

Sve je prisutnije međunarodno prepoznavanje ključne važnosti multidisciplinarnih i međuagencijskih (MDIA) usluga prilagođenih djeci koje su dostupne djeci žrtvama i svjedocima nasilja. U svojem izvješću o provedbi iz 2015. Odbor potpisnica Lanzarote konvencije prepoznao je islandski Barnahus model kao primjer dobre prakse za MDIA odgovor prilagođen djeci. Direktive EU-a o pravima žrtava (2012/29/EU) i seksualnom zlostavljanju djece (2011/93/EU) promiču iste standarde za zemlje članice Europske unije.

Što je Barnahus? Definicija multidisciplinarnih i međuagencijskih usluga prilagođenih djeci za djecu žrtve seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja

Različiti nacionalni konteksti stvorili su različite vrste MDIA usluga i usluga Barnahus modela ovisno o pravnim sustavima, društvenim strukturama, kulturnim tradicijama i stručnim praksama. U mnogim zemljama postoji postupan proces prema razvoju sveobuhvatnijih MDIA usluga koje dobro funkcioniraju.

Pojam Barnahus/MDIA usluga za djecu žrtve i svjedoke nasilja općenito se definira kao sigurno okružje za djecu prilagođeno djeci koje okuplja relevantne službe pod jednim krovom u svrhu pružanja koordiniranog i učinkovitog odgovora djetetu i sprječavanja ponovne traumatizacije tijekom istrage i sudskog postupka. Središnji je cilj koordinirati paralelne kriminalističke istrage i istrage o dobrobiti djece. Ključna je uloga ove usluge pomoći u pribavljanju valjanih dokaza za sudske postupke navođenjem djeteta da se otvori. Dijete također dobiva podršku i pomoć, uključujući medicinsku procjenu i liječenje te terapijsku procjenu i liječenje.

Ključni zajednički kriteriji Barnahusa

- 1 Forenzički intervjui provode se u skladu s protokolom utemeljenim na dokazima;
- 2) Dokazna vrijednost djetetove izjave osigurava se odgovarajućim aranžmanima u skladu s načelima „pravičnog postupka“;
- 3) Dostupna je medicinska procjena u svrhu forenzičke istrage, kao i za osiguranje djetetove fizičke dobrobiti i oporavka;
- 4) Dostupna je psihološka podrška te kratkoročne i dugoročne terapijske usluge za traumu za dijete i članove obitelji i skrbnike koji nisu počinitelji kaznenog djela;
- 5) Procjenjuje se potreba za zaštitom žrtve i braće i sestara u obitelji.

Čimbenici koji omogućuju uspostavljanje i rad usluga Barnahus modela ili sličnih multidisciplinarnih međuagencijskih usluga

Snažna politička volja, odgovarajući angažman dionika i predanost zagovornika Barnahus modela koji pokreću promjene preduvjeti su za uspostavljanje i rad učinkovitih i profesionalnih usluga Barnahus modela ili sličnih MDIA usluga. Daljnji omogućujući čimbenici uključuju odgovarajuće regulatorno okružje, dostatne i održive resurse, dostupnost kvalificiranih stručnjaka, podržavajuća i osviještena društva te učinkovitu međuagencijsku suradnju.

Međunarodni i europski zakoni i smjernice smatraju se važnim temeljima i prilikama za usklađivanje nacionalnih zakona, politike i prakse s pravima djece na zaštitu od nasilja, pravosuđe prilagođeno djeci i pomoć. Osiguranje učinkovite provedbe Lanzarote konvencije i relevantnih direktiva EU-a ključno je u tom pogledu. Detaljne odredbe i mehanizmi za posebne zaštitne mjere, kao što su odredbe koje se odnose na modalitete intervjua za djecu, koordinaciju, razmjenu informacija i zajedničko planiranje često su potrebne na razini zemlje kako bi se osiguralo učinkovito međuagencijsko upravljanje predmetima prilagođeno djeci.

Operativni standardi: *Europski Barnahus* standardi kvalitete

Europski Barnahus standardi kvalitete razvijeni u okviru projekta PROMISE koji financira EU utjelovljuju operativni i organizacijski okvir za organizaciju i praksu Barnahusa. Ključna je svrha standarda promicanje prakse koja sprječava ponovnu traumatizaciju, istovremeno osiguravajući valjana svjedočenja za sud te usklađenost s pravima djece na zaštitu, pomoć i pravosuđe prilagođeno djeci. Standardi pružaju okvir za postavljanje ciljeva kvalitete za osnovne operativne prakse za usluge Barnahus model / MDIA usluge.

Standard br. 1.1 Najbolji interes djeteta	Najbolji je interes djeteta primarni čimbenik u svim radnjama i odlukama koje se tiču djeteta i obitelji/skrbnika/osoba za podršku koji nisu počinitelji kaznenog djela.
Standard br. 1.2 Sudjelovanje djeteta	Poštuju se i ostvaruju prava djece na izražavanje mišljenja i dobivanje informacija. Djeca i obitelj/skrbnici dobivaju odgovarajuće informacije o dostupnom i potrebnom liječenju i mogu utjecati na vrijeme, mjesto i raspored postupanja.
Standard br. 1.3 Sprječavanje neopravdanog odugovlačenja	Poduzimaju se mjere kako bi se izbjeglo neopravdano odugovlačenje, osiguravajući da se forenzički intervjui, procjene zaštite djece, odnosno mentalnog zdravlja te liječnički pregledi odvijaju unutar propisanog vremenskog razdoblja i da djeca dobivaju pravovremene informacije.
Standard br. 2 Multidisciplinarna i međuagencijska (MDIA) suradnja	<ul style="list-style-type: none"> • Formalni status: Barnahus je formalno ugrađen u nacionalne ili lokalne socijalne službe ili službe za zaštitu djece, sustav provedbe zakona/pravosuđa ili nacionalni zdravstveni sustav. Barnahus može djelovati kao neovisna služba ako uživa zakonski autoritet i ako ga priznaju državne ili lokalne vlasti. • Strukturirana i transparentna MDIA suradnja: Postoje jasno utvrđene uloge, mandati, mehanizmi koordinacije, proračun, mjere za praćenje i ocjenjivanje. MDIA suradnja počinje prilikom prve prijave sumnje na zlostavljanje djeteta i nastavlja se tijekom vođenja slučaja.
Standard br. 3 Nediskriminacija	Ciljna skupina su sva djeca žrtve i/ili svjedoci kaznenih djela koja uključuju sve oblike nasilja. Članovi obitelji/skrbnici koji nisu počinitelji kaznenog djela uključeni su kao sekundarna ciljna skupina.

<p>Standard br. 4</p> <p>Okruženje prilagođeno djeci</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mjesto i pristupačnost: Poželjno je da se prostor Barnahusa nalazi u samostojećoj zgradi koja se nalazi u okružju poznatom djeci i dostupnom javnim prijevozom te djeci s posebnim potrebama. • Unutarnje okruženje: Namještaj i materijali prilagođeni su djeci i obitelji, kao i dobi djece. Prostor je fizički siguran za djecu svih uzrasta i razvojnih stupnjeva. Dostupni su odvojeni, zvučno izolirani i privatni prostori. • Sprječavanje kontakta s osumnjičenim počiniteljem: Prostorije su postavljene tako da se u svakom trenutku izbjegava kontakt između žrtve i navodnog počinitelja. • Prostorija za intervju: Promatranje intervjua uživo omogućeno je međuagencijskom timu u drugoj prostoriji koja nije prostorija za intervju.
<p>Standard br. 5</p> <p>Međuagencijsko planiranje i upravljanje slučajevima</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Formalni postupci i redovne rutine: Međuagencijska revizija i planiranje slučajeva formalizirani su međusobno dogovorenim postupcima i rutinama koje se redovito ocjenjuju. Osigurano je kontinuirano dokumentiranje i pristup relevantnim informacijama o slučaju članovima međuagencijskog tima. • Osoba koja pruža podršku: Imenovani obučeni pojedinac/ član Barnahusa tima prati MDIA odgovor kako bi se osigurala stalna podrška i praćenje djeteta i obitelji/skrbnika koji nisu počinitelji kaznenog djela.
<p>Standard br. 6</p> <p>Forenzički intervjui</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Praksa i protokoli utemeljeni na dokazima od strane specijaliziranog osoblja: Forenzičke intervjue provodi specijalizirano osoblje u skladu s praksom i protokolima utemeljenim na dokazima kako bi se osigurala kvaliteta i kvantiteta dokaza. • Lokacija i snimanje: Forenzički intervjui obavljaju se u prostorijama Barnahusa. Intervjui se audiovizualno snimaju kako bi se izbjeglo ponovno intervjuiranje. • Prisutnost MDIA tima: Forenzički intervjui provodi jedan stručnjak. Svi relevantni članovi MDIA tima mogu promatrati forenzički intervjui – uživo u susjednoj sobi ili snimku. Između voditelja intervjua i promatrača postoji sustav interakcije. • Prilagođeno djetetu: Intervju je prilagođen dobi, razvoju i kulturnom podrijetlu djeteta te uzima u obzir posebne potrebe. Broj intervjua ograničen je na najmanji broj potreban za kaznenu istragu. Ako je potrebno obaviti više intervjua, obavlja ih isti stručnjak.

<p>Standard br. 7</p> <p>Medicinska procjena i liječenje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Procjena i liječenje: Medicinske procjene i/ili forenzičke medicinske procjene rutinski provodi specijalizirano osoblje u prostorijama Barnahusa, osim ako je bolničko okruženje potrebno u posebnim slučajevima. • Revizija i planiranje slučaja: Medicinsko je osoblje prisutno na sastancima revizije slučaja i planiranja, ako je potrebno.
<p>Standard br. 8</p> <p>Pregled mentalnog zdravlja i liječenje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Procjena i liječenje: Procjena i liječenje rutinski su dostupni djeci žrtvama i svjedocima nasilja koje u Barnahus upućuju stručnjaci specijalizirane izobrazbe i stručnosti. • Krizna intervencija: Postoji jasna organizacijska struktura i stalno osoblje koje rutinski nudi kriznu podršku djetetu i članovima obitelji/skrbnicima koji nisu počinitelji kaznenog djela, ako je potrebno.
<p>Standard br. 9</p> <p>Osposobljavanje, nadzor i usmjeravanje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Osposobljavanje stručnjaka: Članovima Barnahus tima i uključenim agencijama osigurano je osposobljavanje u njihovim specifičnim područjima stručnosti i nudi im se zajedničko osposobljavanje o međusektorskim pitanjima. • Usmjeravanje, nadzor, savjetovanje: Članovi Barnahus tima imaju pristup redovitom usmjeravanju, nadzoru, savjetovanju i kontroli od strane kolega.
<p>Standard br. 10</p> <p>Prevenција</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prikupljanje podataka, dijeljenje informacija i podizanje svijesti: Zbirni i raščlanjeni podatci/statistike prikupljaju se i dijele s relevantnim dionicima kako bi se podigla svijest, olakšalo istraživanje i poduprlo zakonodavstvo, politika i postupci utemeljeni na dokazima. • Izgradnja vanjskih kompetencija: Kompetencije i znanja stručnjaka koji rade za djecu i s djecom povećavaju se uz studijske posjete, informativne sastanke, predavanja i izradu pisanog materijala.

P R O M I S E

Europski Barnahus standardi kvalitete: Upute za multidisciplinarni i interagencijski odgovor djeci žrtvama i svjedocima nasilja (Lind Haldorsson, serija PROMISE projekt, Council of the Baltic Sea States Secretariat and Child Circle (Tajništvo Vijeća država Baltičkoga mora i Dječji krug), 2017.)

Ključna je uloga koordinirati paralelne kaznene istrage i istrage o dobrobiti djece

TIM – OSOBLJE BARNAHUSA/MDIA USLUGA

Koordinacija međuagencijske suradnje, planiranja i upravljanja slučajevima;
 Procjena i razvoj misije i aktivnosti Barnahusa; Upravljanje i nadzor nad provedbom smjernica i rutina;
 Izrada detaljnih godišnjih narativnih i financijskih izvješća o radu MDIA usluga;
 Prikupljanje i analiza podataka i statistika;
 Izgradnja vanjskih kompetencija.

LIJEČNIČKI PREGLED – specijalizirano medicinsko osoblje uključujući pedijatre s posebnom obukom za forenzički liječnički pregled i pedijatrijske medicinske sestre

- Odgovorno za medicinske i/ili forenzičke medicinske procjene i liječenje
- Aktivno sudjeluju u međuagencijskoj suradnji, planiranju i vođenju slučajeva

PROCJENA, TERAPIJA I PODRŠKA – specijalizirani stručnjaci za mentalno zdravlje/psihijatriju djece i adolescenata

- Odgovorni za procjenu i liječenje mentalnog zdravlja
- Pružaju kriznu podršku
- Aktivno sudjeluju u međuagencijskoj suradnji, planiranju i vođenju slučajeva

FORENZIČKI INTERVJU – stručnjaci specijalizirani za forenzičke intervju (npr. policija, stručnjaci za mentalno zdravlje)

Sudski iskaz:

- Odgovorni za dobivanje djetetova iskaza uz nadzor suca i praćenje od strane obrane, tužiteljstva, policije, lokalne službe za zaštitu djece i djetetova pravnog zastupnika
- Posreduju u pitanjima suca, obrane i drugih kada je prikladno
- Iskazi se snimaju u svrhu korištenja tijekom sudske rasprave u slučaju podizanja optužnice

Istražni intervju:

- Poticanje djetetova narativa ako je moguće u slučajevima kada dijete ne otkriva informacije ili daje dvosmislene informacije
- Pribavljanje iskaza djeteta u slučajevima kada osumnjičeni počinitelj zbog svoje dobi nije kazneno odgovoran

ZAŠTITA DJECE – socijalna služba i/ili agencija za zaštitu djece

- Odgovorni za procjenu zaštite djeteta i procjenu akutnog rizika
- Odgovorni za pružanje informacija djetetu i roditeljima/skrbnicima
- Odgovorni za naknadno kontaktiranje s djetetom i roditeljima/skrbnicima
- Prate forenzički intervju
- Aktivno sudjeluju u međuagencijskoj suradnji, planiranju i vođenju slučajeva.

NUDI OKRUŽJE PRILAGOĐENO DJECI U KOJEM SU SVE USLUGE POD JEDNIM KROVOM.

FORMALNO UGRAĐEN U DRŽAVNU ILI LOKALNU STRUKTURU

(npr. pravosudni sustav, socijalna zaštita, zdravstveni sustav).

MEDUAGENCIJSKOM SURADNJOM UPRAVLJAJU NACIONALNI POSTUPCI I

FORMALNI MEDUAGENCIJSKI SPORAZUMI

FINANCIRANJE JAVNIM SREDSTVIMA

Sudjelujuće agencije sudjeluju u troškovima za Barnahus, uključujući svoje osoblje i opremu.
 Vanjsko financiranje moglo bi se osigurati za uspostavu i početni rad i postupno ukinuti kako bi se zamijenilo održivim javnim financiranjem.

Seksualno iskorištavanje i seksualno zlostavljanje među najgorim su oblicima nasilja nad djecom. Konvencija Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (poznata i kao Lanzarote konvencija) najambiciozniji je i najopsežniji međunarodni pravni instrument s ciljem sprječavanja i zaštite djece od seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja te kaznenog progona počinitelja.

Odbor potpisnica Lanzarote konvencije prepoznao je islandski Barnahus model kao primjer obećavajuće prakse u svojem izvješću o provedbi iz 2015. Barnahus je multidisciplinarni i međuagencijski model odgovora na seksualno zlostavljanje djece prilagođen djeci i pružanja usluga djeci žrtvama i svjedocima nasilja. Omogućuje učinkovitu suradnju između relevantnih pravosudnih, društvenih i medicinskih aktera u jednoj prostoriji prilagođenoj djeci kako bi se izbjegla svaka sekundarna viktimizacija djeteta. Barnahusov model stavlja najbolji interes djeteta u središte istražnih postupaka, uzimajući u obzir da je otkrivanje informacija od strane djeteta ključno za identifikaciju i istraživanje zlostavljanja djeteta u kaznene svrhe, a i u svrhe zaštite i terapijske svrhe.

DODATNE INFORMACIJE

► www.coe.int/children

PREMS 07/2024

HRV

Države članice Europske unije odlučile su povezati svoje znanje, resurse i sudbine. Zajednički su izgradile zonu stabilnosti, demokracije i održivog razvoja uz istodobno zadržavanje kulturne raznolikosti, tolerancije i osobnih sloboda. Europska unija posvećena je dijeljenju svojih postignuća i vrijednosti sa zemljama i narodima izvan svojih granica.

www.europa.eu

Vijeće Europe vodeća je organizacija za zaštitu ljudskih prava na našem kontinentu. Broji 46 država članica, uključujući sve članice Europske unije. Sve države članice Vijeća Europe potpisale su Europsku konvenciju o ljudskim pravima, međunarodni ugovor kojemu je cilj zaštita ljudskih prava, demokracije te vladavine prava. Europski sud za ljudska prava nadgleda provedbu Konvencije u državama članicama.

www.coe.int

Translation co-funded
by the European Union

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE